

Odpisy aktualizujące wartość aktywów jako kategoria prawa bilansowego oraz narzędzie zarządzania ryzykiem

Barbara Gierusz* Monika Mazurowska**

Streszczenie: *Cel* – celem artykułu jest prezentacja ujmowanych w rachunkowości odpisów aktualizujących aktywa nie tylko jako źródła informacji o zagrożeniach, ale także narzędzia zarządzania ryzykiem. *Metodologia badania* – artykuł oparto na studiach literatury przedmiotu, a także analizie regulacji polskiego prawa bilansowego. *Wynik* – wykazanie znaczenia ujmowanych w rachunkowości odpisów aktualizujących aktywa. *Oryginalność/Wartość* – przedstawienie odpisów aktualizujących aktywa zarówno jako źródła informacji o zagrożeniach, jak i instrumentu zarządzania ryzykiem.

Słowa kluczowe: utrata wartości, informacje o zagrożeniach, zarządzanie ryzykiem

Wprowadzenie

Wraz z dynamicznymi zmianami technologii przekazywania informacji, międzykontynentalnym połączeniem rynków finansowych i przyspieszeniem procesu wymiany handlowej zmienił się charakter zagrożeń, na które narażone są jednostki prowadzące działalność gospodarczą. Coraz częściej ryzyko ma zasięg globalny, rozprzestrzenia się szybko, a jego skutki bywają groźne dla licznych podmiotów, nawet spoza branży, w której miało ono swoje źródło. W związku z tym zarówno kierownictwo, jak i obecni oraz potencjalni inwestorzy coraz częściej zainteresowani są sprawozdaniami finansowymi uwzględniającymi oczekiwany wpływ ryzyka działalności gospodarczej na przyszłą kondycję i możliwość dalszego funkcjonowania jednostki. Odpisy aktualizujące wartość aktywów wpisują się w te potrzeby przede wszystkim jako kategoria prawa bilansowego, służąca urealnieniu wartości zasobów wykazywanych w sprawozdaniu finansowym jednostki.

Traktowanie odpisów aktualizujących wyłącznie jako nośnika informacji o zagrożeniach znacznie ogranicza ich rolę. Aplikacja w rachunkowości zasad stosowanych w procesie zarządzania ryzykiem przedsiębiorstwa, przyczynia się nie tylko do wzrostu rzetelności i kompletności uzyskiwanych informacji finansowych, ale czyni odpisy aktualizujące efektywnym narzędziem optymalizacji ryzyka prowadzenia działalności.

Celem artykułu jest prezentacja ujmowanych w rachunkowości odpisów aktualizujących aktywa nie tylko jako źródła informacji o zagrożeniach, ale także narzędzia zarządza-

* dr hab. Barbara Gierusz prof. UG, Uniwersytet Gdański, Katedra Rachunkowości, e-mail: rachunkowość.wzr@ug.edu.pl

** mgr Monika Mazurowska, Uniwersytet Gdański, doktorantka Wydziału Zarządzania UG, e-mail: monika.mazurowska@gumed.edu.pl

nia ryzykiem. Wykorzystano w nim studia literatury przedmiotu, a także analizę odpowiednich regulacji polskiego prawa bilansowego.

1. Odpisy aktualizujące jako kategoria prawa bilansowego

Ujęty na dzień bilansowy odpis aktualizujący wartość składnika aktywów może być spowodowany (KSR 4, p.2.14–15):

- a) utratą wartości, gdy na dzień wyceny wystąpiła nadwyżka jego wartości wynikającej z ksiąg rachunkowych nad wartością odzyskiwalną;
- b) trwałą utratą wartości, gdy ustalono ją dla obiektu oceny utraty wartości.

Proces ustalania odpisów aktualizujących wycenę aktywów w związku z utratą wartości składa się z następujących etapów (KSR 4, p.3.5):

- a) oceny zasadności aktualizacji wyceny określonych aktywów wobec utraty przez nie wartości¹;
- b) zidentyfikowania aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne pojedynczo oraz ustalenia obiektów oceny utraty wartości;
- c) zbadania, czy nastąpiła utrata wartości i w miarę potrzeby ujęcia odpisu aktualizującego wartość aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne, wycenianych w:
 - wartości rynkowej, godziwej lub metodą praw własności,
 - kwocie wymaganej zapłaty lub w skorygowanej cenie nabycia,
 - cenie nabycia lub koszcie wytworzenia lub w wartości przeszacowanej;
- d) zidentyfikowania aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne grupowo i ustalenia obiektów oceny utraty wartości;
- e) stwierdzenia, czy nastąpiła utrata wartości i ujęcia według potrzeby odpisu aktualizującego wartość aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne grupowo, obejmujące ustalenie:
 - wynikającej z ksiąg rachunkowych wartości aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne grupowo,
 - przyszłych korzyści ekonomicznych netto,
 - rozliczenie odpisu aktualizującego wycenę aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne grupowo.

Do aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne pojedynczo, wycenianych zgodnie z prawem bilansowym oraz przyjętymi przez jednostkę zasadami (polityką) rachunkowości w wartościach rynkowych bądź w inaczej określonej wartości godziwej albo metodą praw własności zalicza się przede wszystkim (KSR 4, pkt. 6.1):

- a) inwestycje w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne, które wycenia się w cenie rynkowej, bądź inaczej określonej wartości godziwej (Ustawa o rachunkowości, 2013, art. 28, ust. 1, pkt 1a²);
- b) długoterminowe udziały w jednostkach podporządkowanych wyceniane w wartości godziwej, bądź metodą praw własności (Ustawa o rachunkowości, 2013, art. 28, ust. 1, pkt 4);

¹ Ocena, czy istnieją przesłanki wewnętrzne lub zewnętrzne wskazujące na utratę wartości aktywów, powinna być przeprowadzana przez jednostkę na każdy dzień bilansowy (Bareja, Boroń i in., 2012, s. 63–65).

² Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości. Dz.U. 2013, poz. 330, z późn. zm.

- c) długoterminowe udziały w innych jednostkach, jeżeli wycenia się je w wartości godziwej (Ustawa o rachunkowości, 2013, art. 28, ust. 1, pkt 3);
- d) długoterminowe inwestycje, inne niż wymienione w punktach a)-c), jeżeli są wyceniane w wartości godziwej (Ustawa o rachunkowości, 2013, art. 28, ust. 1, pkt 3);
- e) krótkoterminowe inwestycje wyceniane według ceny (wartości) rynkowej, oraz krótkoterminowe inwestycje, dla których nie istnieje aktywny rynek i które wycenia się w wartości godziwej (Ustawa o rachunkowości, 2013, art. 28, ust. 1, pkt 5).

Ustaloną na dzień bilansowy różnicę między wartością aktywów wynikającą z ksiąg rachunkowych, a ich wartością rynkową (ceną sprzedaży netto), inaczej oszacowaną wartością godziwą lub wartością określoną metodą praw własności, odnosi się stosownie do postanowień prawa bilansowego. I tak, w zależności od operacyjnego lub inwestycyjnego charakteru wycenianego składnika aktywów wpływa to na wynik finansowy jednostki (pozostałe przychody lub koszty operacyjne, przychody lub koszty finansowe) lub na kapitał z aktualizacji wyceny. W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, w przypadku wyceny udziału w innej jednostce metodą praw własności, udział w wyniku tej jednostki wykazywany jest w rachunku zysków i strat, jako „Zysk (strata) z udziałów w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności”.

Do aktywów wycenianych w kwocie wymaganej zapłaty i w skorygowanej cenie nabycia zalicza się należności oraz inne instrumenty finansowe, które nie są wyceniane w wartości godziwej (KSR 4, pkt. 6.2).

W zależności od wyników weryfikacji prawdopodobieństwa uzyskania zapłaty, jednostka:

- a) spisuje z ksiąg rachunkowych należności przedawnione, umorzone oraz nieściągalne na dzień bilansowy (KSR 4, pkt. 6.2.14);
- b) ustala spowodowany utratą wartości odpis aktualizujący wycenę dla tych należności, które nie są przedawnione, umorzone, ani nieściągalne lecz są wątpliwe, co oznacza, że termin ich zapłaty już minął albo z dużym prawdopodobieństwem są zagrożone nieściągalnością (KSR, pkt. 6.2.15).

Zazwyczaj do ustalania odpisów aktualizujących wartość należności stosuje się (Wencel, 2010, s. 548):

- a) metodę odpisów indywidualnych, polegającą na identyfikacji i ocenie każdej należności;
- b) metodę odpisów ogólnych, opartą na:
 - procencie od kwoty sprzedaży,
 - procencie od kwoty sald należności,
 - wiekowaniu należności.

W przypadku, gdy stwierdzi się istnienie przesłanek wskazujących na zmniejszenie użytkowej lub handlowej wartości rzeczowych zasobów obrotowych, aktywa te wyceniane są w cenach sprzedaży netto (Ustawa o rachunkowości, 2013, art. 28, ust. 5). Za cenę sprzedaży netto danego składnika można przyjąć:

- notowania giełd towarowych,
- ceny stosowane przez konkurentów,
- ceny z własnego cennika jednostki lub wynikające z umów z odbiorcami, jeżeli są one wiarygodne,
- inaczej określoną na dzień bilansowy wartość godziwą, jeżeli dla wycenianego składnika rzeczowych aktywów obrotowych nie jest możliwe ustalenie ceny sprzedaży w żaden ze wskazanych sposobów.

Krótkoterminowe inwestycje, takie jak niebędące towarami dzieła sztuki, antyki, monety o wartości numizmatycznej, wyroby medalierskie i inne przedmioty kolekcjonerskie, zapasy kruszcu, biżuteria artystyczna, cenne przedmioty użytkowe, starodruki oraz inne aktywa spełniające w jednostce rolę inwestycji i przeznaczone do zbycia w ciągu najbliższych 12 miesięcy wyceniane są w cenie (wartości) rynkowej albo cenie nabycia, zależnie od tego, która z nich jest niższa. Za wartość rynkową, przyjmuje się zazwyczaj ceny (KSR4, pkt. 6.3.19):

- udokumentowane przeprowadzonymi ostatnio transakcjami sprzedaży,
- wynikające z powszechnie dostępnych cenników specjalistycznych sklepów, domów aukcyjnych, antykwariatów i innych jednostek zajmujących się obrotem takimi dobrami.

W przypadku, gdy dla wycenianego składnika inwestycji krótkoterminowych nie jest możliwe ustalenie wiarygodnej wartości rynkowej, jego wartość godziwą na dzień bilansowy określa się w inny sposób, korzystając na przykład z usług rzeczoznawcy.

Gdy jednostka nie może ustalić wartości godziwej dla aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży bez określonego terminu wymagalności, wycenia je w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące spowodowane utratą przez nie wartości.

Jeżeli niekorzystne okoliczności mają przejściowy charakter i nie stwierdzono wystąpienia trwałej utraty wartości, bilansowa wartość składnika aktywów nie ulega zmianie. W przypadku wystąpienia trwałej utraty wartości, jednostka ustala na dzień bilansowy nadwyżkę wartości wynikającej z ksiąg rachunkowych nad wartością bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych z danego składnika aktywów, zdyskontowaną za pomocą bieżącej rynkowej stopy zwrotu, odpowiednio dobranej do wycenianego zasobu i stosowanej do podobnych instrumentów finansowych.

Analogicznie jednostka ustala, czy jest zasadne wykazanie w księgach rachunkowych krótko- i długoterminowych rozliczeń międzyokresowych czynnych w kwocie nierozliczonej do dnia bilansowego, czy też ich wartość powinna zostać zmniejszona z powodu utraty przyszłych korzyści ekonomicznych (KSR4, pkt. 6.3.30). Jeżeli stwierdza się, że korzyści ekonomiczne będą niższe, niż to wynika z ksiąg rachunkowych, wartość takiego składnika wymaga zmniejszenia. Podstawą ujęcia odpisu aktualizującego w określonej wysokości jest profesjonalny osąd związku między danym tytułem rozliczeń międzyokresowych a planowanymi działaniami jednostki.

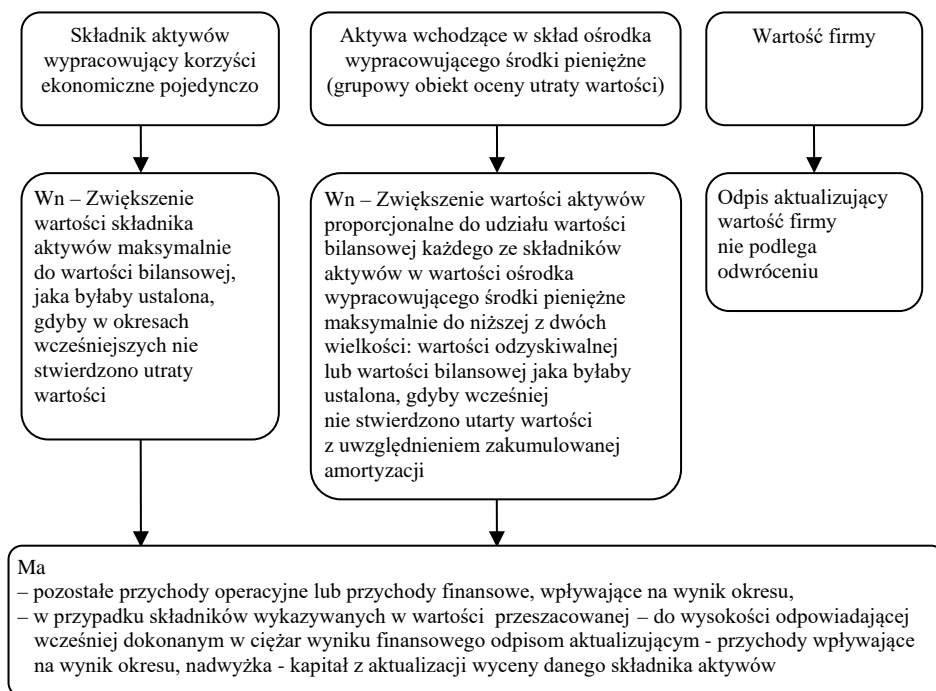
W przypadku aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne grupowo ustala się, czy nastąpiła utrata wartości, porównując wartość odzyskiwalną obiektu z jego wartością wynikającą z ksiąg rachunkowych na dzień bilansowy. Utrata wartości zachodzi wtedy, gdy wartość odzyskiwalna jest niższa od wynikającej z ksiąg, co uzasadnia aktualizację wyceny. Różnicę pomiędzy wyższą, wynikającą z ksiąg rachunkowych wartością obiektu ujmuje się w formie odpisu aktualizującego doprowadzającego nową wartość bilansową tego obiektu do jego wartości odzyskiwalnej.

Sposób drugostronnego ujęcia odpisu aktualizującego w księgach rachunkowych, podobnie jak w przypadku aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne pojedynczo, zależy od tego, czy:

- a) z danym grupowym obiektem utraty wartości wiąże się ujemna wartość firmy;
- b) ze składnikiem aktywów objętych grupowym obiektem oceny utraty wartości wiąże się kapitał z aktualizacji jego wyceny lub przychody do rozliczenia w czasie;
- c) wyceniany składnik aktywów jest wykorzystywany w działalności operacyjnej czy też stanowi inwestycję jednostki.

Zmniejszenie wartości może mieć też charakter dyskonta z tytułu ryzyka braku płynności przypisanego posiadanym aktywom, np. akcjom, udziałom czy nieruchomościom.

W kolejnych okresach sprawozdawczych sprawdza się, czy nie zaistniały przesłanki wskazujące, że uzasadnione jest zwiększenie, zmniejszenie lub całkowite odwrócenie ujętego wcześniej odpisu aktualizującego. Schemat postępowania przy odwracaniu odpisu przedstawiono na rysunku 1.

Rysunek 1. Schemat odwracania odpisu aktualizującego wartość aktywów

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSR 4.

Specyficznym odpisem aktualizującym są obejmowane aktywa w przypadku, gdy założenie kontynuacji działania nie jest zasadne, a więc istnieje zamiar, potrzeba bądź konieczność zaprzestania działalności³. Aktywa wycenia się wtedy w możliwych do uzyskania cenach sprzedaży netto, nie wyższych od cen ich nabycia albo kosztów wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Różnica powstała w wyniku wyceny wpływa na kapitał z aktualizacji wyceny.

³ Szerzej o przesłankach braku możliwości kontynuowania działalności: Świdarska (2012, s. 57).

2. Odpisy aktualizujące jako narzędzie zarządzania ryzykiem

Ujęcie odpisów aktualizujących w księgach rachunkowych powinno być reakcją na oddziałującą na jednostkę ryzyko. Z tego powodu warunkiem prawidłowego rozpoznania potrzeby korekty wartości aktywów, wysokości ujętego odpisu oraz skutecznego wykorzystania uzyskanych informacji jest zastosowanie działań analogicznych do podejmowanych w procesie zarządzania ryzykiem (Curtis, Carey, 2012)⁴. Ich propozycję przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Adaptacja procesu zarządzania ryzykiem do ujmowania w księgach rachunkowych odpisów aktualizujących wartość aktywów

Etap procesu zarządzania ryzykiem	Czynność w ramach ujęcia odpisu aktualizującego w księgach
Określenie specyfiki otoczenia i środowiska wewnętrznego firmy	Określenie: <ol style="list-style-type: none"> rodzaju prowadzonej działalności, uwarunkowań społecznych i kulturowych, prawnych oraz ekonomicznych (np. działalność finansowa w obszarze instrumentów finansowych wysokiego ryzyka); struktury i kultury organizacji, propagowanych i realizowanych wartości etycznych wpływających na ryzyko utraty wartości aktywów (np. uczciwość pracowników firmy każdego szczebla); posiadanych zasobów kapitału, wiedzy, umiejętności, systemów i technologii oddziałujących na ryzyko utraty wartości aktywów (np. system zabezpieczeń posiadanych aktywów, zasady weryfikacji kontrahentów)
Ustalenie celów działalności przedsiębiorstwa	Wskazanie aktywów priorytetowych dla działalności przedsiębiorstwa
Identyfikacja ryzyka mogącego zagrozić osiągnięciu zamierzeń	Identyfikacja zdarzeń i czynników, które: <ol style="list-style-type: none"> mogą spowodować utratę wartości aktywów w przyszłości; już spowodowały zmianę poziomu wartości aktywów
Ocena ryzyka	Szacowanie koniecznych odpisów aktualizujących : <ol style="list-style-type: none"> dla zdarzeń mogących wystąpić w przyszłości (wypadkowa prawdopodobieństwa i możliwych skutków realizacji ryzyka); w sytuacji zrealizowanego ryzyka
Postępowanie wobec ryzyka	Podjęcie działań polegających na: <ol style="list-style-type: none"> ujęciu w księgach odpisu aktualizującego wartość aktywów; zamieszczeniu not w <i>Dodatkowych informacjach i objaśnieniach</i>; wprowadzeniu rozwiązań prowadzących do zmniejszenia prawdopodobieństwa i skutków realizacji ryzyka (np. limity akceptacji transakcji, częstsze inwentaryzacje majątku, wprowadzenie ochrony fizycznej majątku)
Monitoring efektów podjętych działań	Okresowa ocena zasadności ujętych odpisów aktualizujących wartość aktywów

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kaczmarek (2008, s. 98).

Procedura ujmowania odpisu aktualizującego zobowiązuje jednostkę do polegania na profesjonalnym osądzie, wynikającym z: wiedzy, znajomości podmiotu, dotychczasowego

⁴ Szerzej o procesie zarządzania ryzykiem: *Zarządzanie ryzykiem w sektorze publicznym. Podręcznik wdrożenia systemu zarządzania ryzykiem w administracji publicznej w Polsce* (2007). *Zarządzanie Ryzykiem Korporacyjnym – Zintegrowana Struktura Ramowa – COSO II* (2007).

doświadczenia lub planów tak, aby ustalenia odzwierciedlały jak najtrafniej aktualną sytuację jednostki.

Regulacje prawa bilansowego wymagają stworzenia dokumentacji, zawierającej przeprowadzone oceny, szacunki i obliczenia, stanowiące podstawę zapisów w księgach rachunkowych oraz ujawnienia danych dotyczących utraty wartości aktywów. Okresowa ocena jakości zasobów wymusza przeanalizowanie przynajmniej raz w roku zagrożeń działalności przedsiębiorstwa celem stwierdzenia, czy (KSR 4, Dział IV):

- a) wystąpiły okoliczności wskazujące na to, że jednostka może nie uzyskać należnych jej kwot pieniężnych, innych aktywów finansowych, dóbr lub świadczeń;
- b) odzyskanie kosztów poniesionych na wykonanie długotrwałej usługi jest prawdopodobne, mimo wątpliwości co do ważności umowy, toczącej się rozprawy sądowej związanej z umową, niemożności dopełnienia przez jednostkę lub drugą stronę umowy i wynikających z niej obowiązków;
- c) ulegnie zmianie przewidywany wcześniej rozkład w czasie wpływów pieniężnych spodziewanych z określonego składnika aktywów;
- d) utrata wartości rynkowej poszczególnych aktywów, która nastąpiła w okresie sprawozdawczym przewyższa utratę, jakiej można by się spodziewać na skutek upływu czasu i zwykłego użytkowania;
- e) w ciągu okresu sprawozdawczego lub do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego nastąpił spadek cen na rynkach odbiorców lub wzrost cen na rynkach dostawców, na których jednostka prowadzi działalność;
- f) przewiduje się wzrost kosztów niezbędnych do zrealizowania sprzedaży produktów lub towarów;
- g) na rynku instrumentów finansowych i inwestycji, z których jednostka korzysta, miały miejsce niekorzystne zmiany wartości⁵;
- h) w ciągu okresu sprawozdawczego wystąpiły lub w niedalekiej przyszłości nastąpią znaczne, niekorzystne dla jednostki, zmiany o charakterze technologicznym, rynkowym, gospodarczym lub prawnym w otoczeniu, w którym jednostka prowadzi działalność lub też na rynkach, do obsługi których aktywa jednostki są wykorzystywane;
- i) w ciągu okresu sprawozdawczego wzrosły rynkowe stopy procentowe lub inne rynkowe stopy zwrotu z inwestycji i prawdopodobne jest, że wzrost ten wpłynie na stopę dyskontową stosowaną do wyliczenia wartości użytkowej danego składnika aktywów oraz istotnie obniży aktualną wartość spodziewanych z niego korzyści ekonomicznych netto;
- j) wynikająca z ksiąg rachunkowych wartość aktywów netto jednostki na dzień bilansowy jest wyższa od wartości rynkowej lub godziwej akcji bądź udziałów przez nią wyemitowanych;
- k) wobec zaistnienia innych przesłanek można uznać, że wynikająca z ksiąg rachunkowych na dzień bilansowy wartość niektórych (lub wszystkich) składników aktywów jest wrażliwa na wystąpienie stwierdzonych okoliczności i zmian;
- l) istnieją dowody na to, że nastąpiło fizyczne uszkodzenie zasobów rzeczowych – co wynika z ustaleń spisu z natury, meldunków z produkcji – lub utrata wartości zapasów bądź należności wobec niedotrzymania przez kontrahentów terminów zapłaty –

⁵ Szerzej o przesłankach utraty wartości aktywów finansowych: Czajor (2015, s. 129–130).

o czym świadczy zaleganie określonych zasobów, zarówno długo- jak i krótkoterminowych;

- m) w ciągu okresu sprawozdawczego nastąpiły lub prawdopodobne jest, że w niedalekiej przyszłości nastąpią znaczne, niekorzystne dla jednostki zmiany dotyczące zakresu lub sposobu, w jaki wszystkie albo tylko niektóre składniki aktywów są, bądź – zgodnie z oczekiwaniami – będą użytkowane;
- n) jednostka zamierza zaniechać lub restrukturyzować działalność, do której są wykorzystywane określone zasoby, bądź też zamierza je zbyć lub zlikwidować przed uprzednio przewidywanym terminem;
- o) istnieją dowody świadczące o tym, że ekonomiczne skutki wykorzystania jakichś składników aktywów są, lub w przyszłości będą, gorsze od oczekiwanych;
- p) można uznać, że wartość niektórych (lub wszystkich) aktywów wynikająca z ksiąg rachunkowych na dzień bilansowy jest wrażliwa na wystąpienie innych stwierdzonych okoliczności i zmian.

Praktycznym skutkiem zidentyfikowania potrzeby ujęcia odpisów powinno być podjęcie przez kierownictwo jednostki działań, pozwalających zminimalizować konieczność ujmowania odpisów aktualizujących w przyszłości. Działania te powinny przekładać się między innymi na tworzenie i wykorzystanie rozwiązań dotyczących kontroli wewnętrznej i audytu (Czerwiński, 2005, s. 68–132 oraz s.194–198)⁶.

Uwagi końcowe

W literaturze z zakresu rachunkowości odpisy aktualizujące są uznawane za element obszernej kategorii rezerw finansowych (Gmytrasiewicz, Kierczyńska, 2007) a także (Schiff, Schiff, Rozen, 2012). Ich funkcja odpowiada bowiem pojęciu rezerwy, określanej jako zapas przygotowany w przewidywaniu jakiejś potrzeby⁷. W przypadku odpisów aktualizujących oznacza to wygospodarowanie przez jednostkę środków pieniężnych w kwocie adekwatnej do szacowanego zmniejszenia wartości posiadanych zasobów, dzięki czemu jest możliwe zachowanie (np. przez odtworzenie) zdolności przedsiębiorstwa do kontynuowania działalności. Znaczenie ujmowania odpisów aktualizujących aktywa wynika z faktu, że ich ujęcie pozwala na: 1) przestrzeganie koncepcji rzetelnego i jasnego obrazu oraz nadrzędnych zasad rachunkowości; 2) prezentację aktywów w wartości ustalonej na poziomie oczekiwanych z nich korzyści ekonomicznych; 3) uwzględnienie ryzyka nie uzyskania w przyszłości korzyści z tytułu posiadania aktywów; 4) pozyskanie informacji o wysokości utraty wartości i jej zmianach w okresie, w różnych przekrojach klasyfikacyjnych aktywów; 5) identyfikację przyczyn utraty wartości poszczególnych składników.

Reakcją na zidentyfikowaną utratę wartości aktywów, wymaganą prawem bilansowym jest obejmowanie ich odpisami aktualizującymi. Kierownictwo jednostki powinno jednak uzyskaną wiedzę przełożyć na działania, dzięki którym prawdopodobieństwo osiągnięcia korzyści ekonomicznych z posiadanych aktywów będzie zachowane, a tym samym zostanie ograniczona konieczność ujmowania stosownych korekt w kolejnych latach.

⁶ Oczywiście jakość informacji zależeć będzie od tego, czy odpisy aktualizujące są jedynie formalnym spełnieniem wymogów prawa, czy ich wielkość wynika z rzetelnie przeprowadzonych procedur identyfikacji i oceny ryzyka. Skuteczne zarządzanie ryzykiem powinno ograniczać wielkość odpisów z tytułu utraty wartości aktywów.

⁷ *Słownik języka polskiego PWN z zasadami*, (2010).

Literatura

- Bareja, K., Boroch, T., Gawart, M., Giedroyc, M., Klimczak, K., Łazarowicz, E., Wasilewska, K. (2012). *Zaawansowana rachunkowość finansowa*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej.
- Curtis, P., Carey, M. (2012). *Risk assessment in practice*. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. www.coso.org.
- Czajor, P. (2015). Instrumenty finansowe. W: R. Ignatowski (red.), *Zaawansowana rachunkowość finansowa. Problemy i zadania*. Łódź: Centrum Controllingu i Analiz Ekonomicznych.
- Czerwiński, K. (2005). *Audyt wewnętrzny*. Warszawa: Info Audit.
- Gmytrasiewicz, M., Kierczyńska, U. (2007). *Rezerwy w rachunkowości i podatkach*. Warszawa: Difin.
- Kaczmarek, T.T. (2008). *Ryzyko i zarządzanie ryzykiem. Ujęcie interdyscyplinarne*. Warszawa: Difin.
- Schiff, J., Schiff, A., Rozen, H. (2012). Accounting for Contingencies: Disclosure of Future Business Risks. W: *Management Accounting Quarterly*, 13, 3, 1–8. Pobrane z: www.imanet.org/PDFs/Public/MAQ/2012_Q2/MAQ_Spring_2012_schiff.pdf
- Słownik języka polskiego PWN z zasadami* (2010). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA (wersja elektroniczna).
- Świdorska, G.K. (2012). Sprawozdanie finansowe jako źródło informacji. W: G.K. Świdorska, W. Więclaw (red.), *Sprawozdanie finansowe według polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości*. Warszawa: Difin.
- Wencel, A. (2010). Rozrachunki. Szczegółowe zasady wyceny typowych pozycji bilansowych. W: *Rachunkowość. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Zarządzanie Ryzykiem Korporacyjnym - Zintegrowana Struktura Ramowa – COSO II* (2007). Warszawa: Polski Instytut Kontroli Wewnętrznej.
- Zarządzanie ryzykiem w sektorze publicznym. Podręcznik wdrożenia systemu zarządzania ryzykiem w administracji publicznej w Polsce*. (2007). Warszaw: Ministerstwo Finansów Rzeczypospolitej Polskiej. www.mf.gov.pl

IMPAIRMENT LOSSES FOR ASSETS AS AN ACCOUNTING LAW CATEGORY AND A RISK MANAGEMENT TOOL

Abstract: *Purpose* – the purpose of this article is to present impairment losses for assets recognized in the accounting not only as a source of information about the risks, but also as a tool of risk management. *Design/Methodology/Approach* – this article is based on literature studies and analysis of Polish accounting law. *Findings* – demonstration of the importance of impairment losses for assets recognized in the accounting. *Originality/Value* – presentation of impairment losses for assets as a source of information about the risks and as a risk management instrument.

Keywords: impairment, information about risk, risk manage

Cytowanie

- Gierusz, B., Mazurowska, M. (2016). Odpisy aktualizujące wartość aktywów jako kategoria prawa bilansowego oraz narzędzie zarządzania ryzykiem. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 2/2 (80), 75–83. DOI: 10.18276/frfu.2016.2.80/2-08; www.wneiz.pl/frfu.

